

onderzoeken

Zwolle

Evaluatie vuurwerkpilots en samenvatting vuurwerkonderzoek

Mei 2020

Inleiding

Het afsteken van vuurwerk met oud & nieuw is voor veel mensen een gezellige traditie. De feestvreugde heeft soms ook een keerzijde: overlast, letsel, onveiligheid en vervuiling. De laatste jaren gaan meer geluiden op om het afsteken van vuurwerk anders vorm te geven, zodat de feestvreugde en traditie kan blijven bestaan op een veilige en gezonde manier. Daarom heeft de gemeente Zwolle met de jaarwisseling 2019/2020 een aantal pilots uitgevoerd.

1. het faciliteren van vrijwillige vuurwerkvrije gebieden

Een vrijwillige vuurwerkvrije zone is een gebied dat op eigen verzoek van bewoners of belanghebbenden tijdens de jaarwisseling (18.00 - 2.00 uur) vuurwerkvrij is. Het gaat hier om een vrijwillig verzoek en geen verplichting. Wanneer bewoners overeenstemming hebben met hun burens om een vuurwerkvrije zone in te stellen, biedt het een gevoel van minder overlast en meer veiligheid voor mens en dier.

2. het instellen van verplichte vuurwerkvrije zones rondom kwetsbare gebieden

In het land zijn voorbeelden van locaties en zones die verplicht zijn aangewezen als vuurwerkvrij. Het gaat dan vaak om kwetsbare gebieden, zoals ziekenhuizen, verzorgingstehuizen, dierenverblijven en natuurgebieden. Het is mogelijk om kwetsbare objecten aan te laten wijzen door het college. Met dit collegebesluit wordt het een verplichte vuurwerkvrije zone. Dat besluit biedt politie en handhavers formele mogelijkheden om te kunnen handhaven.

3. bewustwordingslessen aan basisschoolleerlingen over de gevaren en effecten van vuurwerk

Voorlichting draagt bij aan meer en betere bewustwording van de mogelijke gevaren en nadelige effecten van vuurwerk voor mens, dier en milieu. Door aandacht te besteden aan dit onderwerp voor zowel het algemene publiek als voor specifieke doelgroepen, zoals jongeren, kan worden bijgedragen aan het beïnvloeden van gedragsverandering. De algemene landelijke campagnes rondom vuurwerk richten zich met name op (social) media. In aansluiting hierop is voorgesteld om op een aantal basisscholen (groep 7 en 8) expliciet stil te staan bij het thema veilig vuurwerk en de effecten op omgeving en gezondheid. Door te starten met bewustwording bij de jongere jeugd wordt ingespeeld op een moment waarop kinderen vaak voor het eerst (onder begeleiding) vuurwerk afsteken.

Met behulp van het uitvoeren van een aantal pilots is het mogelijk geweest om op korte termijn in kleinschalige opzet nieuwe vormen uit te proberen en ervaringen op te doen. Op deze manier wordt gekeken hoe kan worden bijgedragen aan een geleidelijke verandering in vuurwerkgebruik tijdens de jaarwisseling met behoud van traditie en feestvreugde.

In samenwerking met verschillende organisaties zoals Politie, bureau Halt, Travers en diverse scholen zijn de pilots tot stand gekomen. Na afloop zijn de pilots geëvalueerd met de betrokken organisaties.

Ook is vlak na de jaarwisseling een peiling uitgezet onder het burgerpanel van Zwolle, om de mening over en gebruik van vuurwerk te meten en hierdoor meer inzicht te verkrijgen. In dit document vindt u de resultaten van de drie pilots en de peiling.

Evaluatie vuurwerkpilots

1. Uitkomsten van de pilots

De gemeenteraad heeft gevraagd om via de weg van de geleidelijkheid een verandering aan te brengen in het vuurwerkgebruik tijdens de jaarwisseling. Als uitwerking is in een kleinschalige opzet een aantal pilots uitgevoerd. Deze vuurwerkpilots zijn bedoeld om een eerste ervaring op te doen met andere vormen van vuurwerkgebruik.

1.1 Pilot: Bewustwording en voorlichting

Bureau Halt heeft aan tien basisschoolklassen (groep 7 en 8) een 'vuurwerkles' gegeven. Zij hebben hiervoor een educatieprogramma dat ook in veel andere gemeentes op scholen wordt ingezet. In de vuurwerkles staat Halt expliciet stil bij het thema veilig vuurwerkgebruik en de effecten van vuurwerk op omgeving en gezondheid. Daarnaast is in de les ook breed aandacht voor de problematiek rond de jaarwisseling, bijv. het gedrag richting hulpverleners.

Voorlichting draagt bij aan meer en betere bewustwording van de mogelijke gevaren en nadelige effecten van vuurwerk voor mens, dier en milieu. Door te starten met bewustwording bij de jongere jeugd wordt ingespeeld op een moment waarop kinderen vaak voor het eerst (onder begeleiding) vuurwerk afsteken.

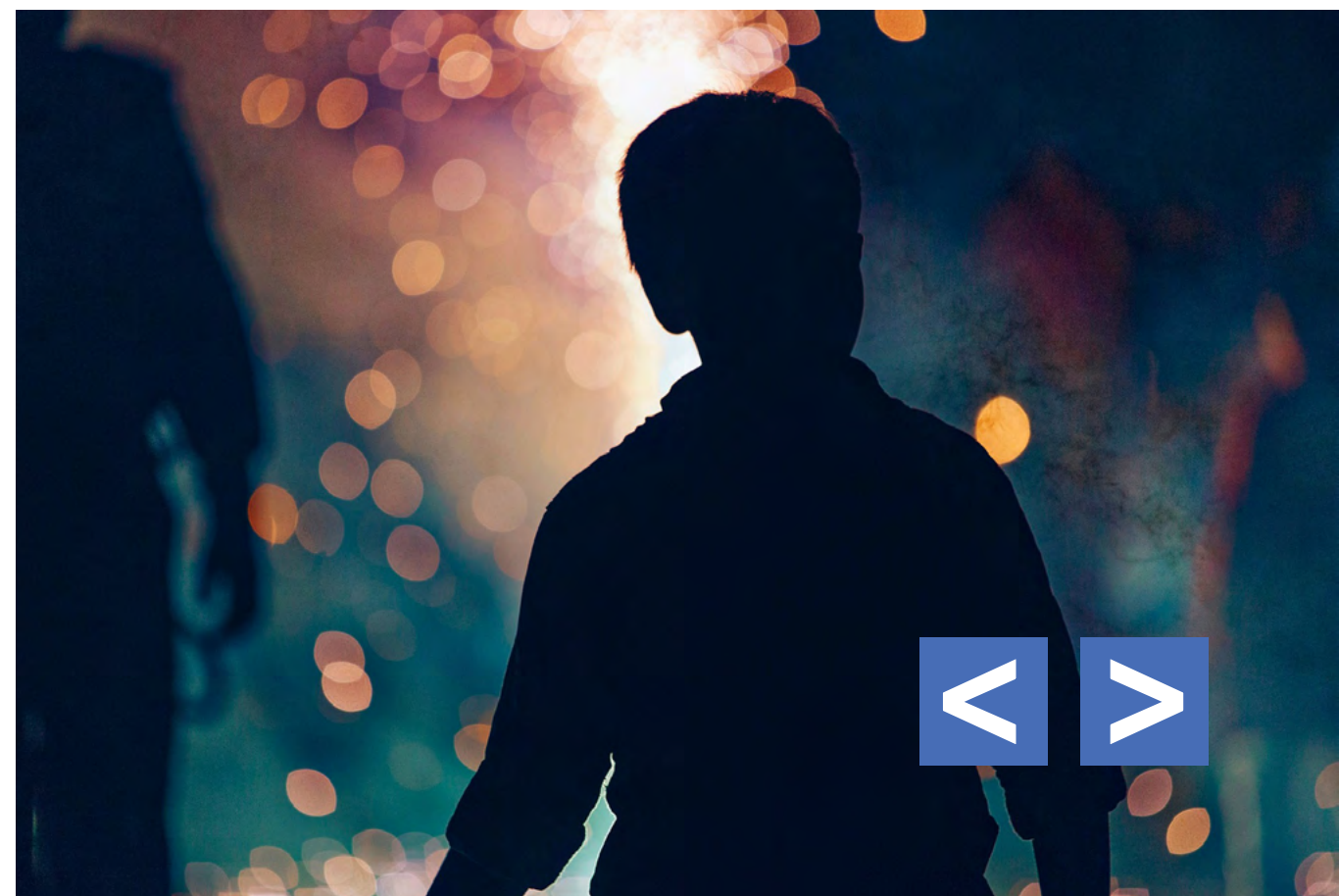
De tien lessen zijn verdeeld over vijf scholen aangeboden aan groepen 7 en 8. De scholen zijn in beeld gekomen door een uitvraag via wijkmanagement. Tien lessen was het maximaal haalbare aantal dat bureau Halt nog kon inplannen in de relatief korte tijd dat de pilot werd uitgevoerd. Maar er waren meer scholen geïnteresseerd.

De leerkrachten zijn gevraagd om met hun klas een reflectie te houden op de vuurwerkles en ons de uitkomsten daarvan terug te koppelen.

Resultaat

De impact van de vuurwerkles op de ervaren overlast is moeilijk vast te stellen. Het doel is niet dat leerlingen minder vuurwerk afsteken, maar dat ze het veilig(er)

doen en binnen de regels. Maar ook dat laatste is lastig te meten. Uit de terugkoppeling van bureau Halt en de betrokken leerkrachten blijkt dat de vuurwerklessen als positief zijn ervaren bij de leerlingen. Ze geven aan dat leerlingen veel hebben geleerd over veilig vuurwerkgebruik en regels, maar ook breed over de problematiek rond de jaarwisseling (denk aan gedrag richting hulpverleners). Scholen willen een eventuele volgende keer graag weer van de lessen gebruik maken. Als aanbeveling kwam naar voren om één schooljaar (groep 8) te kiezen om herhaling van het programma te voorkomen.

1.2 Pilot vrijwillige vuurwerkvrije zones

Een vrijwillige vuurwerkvrije zone is een gebied dat op eigen verzoek van bewoners of belanghebbenden tijdens de jaarwisseling (18.00 - 2.00 uur) vuurwerkvrij is. Het gaat hier om een vrijwillig verzoek en geen verplichting. Via diverse communicatie- en mediakanalen is een oproep gedaan en konden mensen zich aanmelden voor een 'vuurwerkvrije straat'. Gelet op de ervaringen met vrijwillige vuurwerkvrijezones in andere dorpen en steden in Nederland zijn daarbij heldere kaders en

verwachtingen meegegeven. Bijvoorbeeld dat bewoners zelf verantwoordelijk zijn voor het maken van afspraken met hun burens (draagvlak organiseren). Maar ook dat het eigen initiatief is, ze zelf moeten zorgen voor goede communicatie met de buurt en een duidelijke afbakening van het gebied. Ook is duidelijk gemaakt dat er geen sprake was van toezicht en handhaving van politie en/of toezichthouders. In totaal heeft de uitvraag geleid tot 27 aanmeldingen verdeeld over Zwolle. Deze mensen konden communicatiematerialen ophalen, zoals raamposters en borden, waarmee ze de afspraken over de vuurwerkvrije straat konden uitdragen aan voorbijgangers.

Toch veel afhakers

Mensen meldden zich wel aan, maar het merendeel organiseerde uiteindelijk geen vuurwerkvrije straat. Uiteindelijk zijn 23 van de 27 aangemelde adressen afgehaakt. Achteraf zijn zij gevraagd waarom ze geen vuurwerkvrije straat hebben georganiseerd. Sommigen gaven aan dat ze er toch geen tijd voor en/of zin in hadden, maar soms zeiden ze ook dat ze buurtbewoners

niet wisten te overtuigen of dat het een te grote groep was om afspraken mee te maken. Kortom ze vonden het 'te complex' om zelf draagvlak te organiseren. Ze gaven ook aan dat ze het jammer vonden dat ze zelf in actie moesten komen. De voorkeur gaat uit naar een verplichting vanuit de overheid/gemeente met bijbehorende handhaving. Sommige mensen lieten na aanmelding simpelweg niets meer van zich horen.

Afspraken maken

De vier straten die uiteindelijk wel een vuurwerkvrije straat organiseerden zijn gebeld over hun aanpak en het verloop van de jaarwisseling. Het ging om twee woonstraten, een woonzorgcentrum en een dierenasiel. Uit de telefoongesprekken bleek dat zij alle vier niet echt afspraken maakten met hun burens. Vaak was er één iemand of een paar mensen die graag een vuurwerkvrije straat wilden en de rest van de straat daarover informeerden. Ze gebruiken de communicatiematerialen dan om elkaar op de hoogte te brengen, maar er vonden niet echt gesprekken en overleg plaats. Bij het

Bewonersinitiatief

Vuurwerkvrije straat

Wij steken hier **geen vuurwerk af.**

Bedankt dat jij je hier ook aan houdt!

Meer weten over de vuurwerkvrije straat? Kijk op www.zwolle.nl/vuurwerkvrijestraat

Zwolle

woonzorgcentrum, het dierenpension en één van de woonadressen leverde dat toch op dat mensen er rekening mee hielden en er minder vuurwerkoverlast werd ervaren, maar bij het andere woonadres kregen bewoners juist te maken met weerstand van hun burens.

Resultaat

Uit het aantal afhakers en hun reacties werd duidelijk dat ze het jammer vonden dat zij zelf in actie moesten komen. Verder lukt het niet iedereen om iets af te

spreken met hun burens. Op de vier plekken waar wel iets georganiseerd werd, zijn de resultaten verschillend. Opvallend is dat twee van de deelnemende plekken ook zogenaamde 'kwetsbare' locaties zijn (dierenasiel en woonzorgcentrum). Op die beide plekken waren de deelnemers tevreden over het verloop en werd minder overlast ervaren. In de woonstraten zien we dat het lastiger is om draagvlak te vinden. Niet iedereen hield zich eraan. Alle vier de deelnemers vonden het wel een mooi initiatief van de gemeente.

1.3 Pilot verplichte vuurwerkvrije locaties

In het land zijn voorbeelden van locaties en zones die verplicht zijn aangewezen als vuurwerkvrij. Het gaat dan vaak om kwetsbare gebieden, zoals ziekenhuizen, verzorgingstehuizen, dierenverblijven en natuurgebieden. Er is in Zwolle gekeken naar de mogelijkheid om een aantal locaties aan te wijzen als verplicht vuurwerkvrij. Voor deze pilot was de medewerking van 'locatiehouders' een voorwaarde. Uit een inventarisatie van mogelijke kwetsbare locaties, in combinatie met een concreet verzoek van Travers is wijkboerderij De Klooienberg samen met wijkboerderij De Eemhoeve tot pilotlocatie gekozen. Gezien de kleinschalige opzet en de relatief korte voorbereidingstijd is voor deze twee locaties gekozen en was het voor politie mogelijk om stand by te zijn en is bij Toezicht & Handhaving capaciteit beschikbaar gesteld. Een bijkomend voordeel voor de pilot was dat de locaties redelijk in elkaars nabijheid zijn gelegen. De begrenzing van de locaties was rondom de wijkboerderijen zelf, er stonden geen woningen in het vuurwerkvrije gebied.

Het college heeft daarop het besluit genomen om deze locaties op grond van de APV formeel aan te wijzen als vuurwerkvrije locaties. De dag erna is de omgeving per brief geïnformeerd en zijn borden en spandoeken opgehangen om ook op die manier duidelijk te maken dat tijdens de jaarwisseling sprake is van een vuurwerkverbod.

Met politie zijn afspraken gemaakt over de communicatie en samenwerking met de gemeentelijke handhavers

tijdens de jaarwisseling. De handhavers waren tijdens de jaarwisseling op verschillende momenten aanwezig op de aangewezen locaties en konden zo nodig een beroep doen op politiecapaciteit.

Resultaat

De handhavers hebben tijdens de jaarwisseling op verschillende momenten de aangewezen locaties gecontroleerd. Zij hebben geen overtredingen gesignaleerd op de betreffende locaties en ook geen

vuurwerkresten gevonden. De pilot is naar tevredenheid verlopen als het gaat om de communicatie met de omgeving, de inzet van handhavers en de samenwerking met politie. Vanuit de betrokken wijkboerderijen is het verbod als een positieve ondersteuning opgevat om de jaarwisseling voor de dieren zo goed mogelijk te laten verlopen. De daadwerkelijke impact op het vuurwerkgebruik is moeilijker vast te stellen.

Daarnaast gaven verschillende andere wijkboerderijen en dierenweides aan ook belangstelling te hebben om mee te doen. Bij hen is het aanbod gedaan om gebruik te maken van de beschikbare communicatiemiddelen die bedoeld waren voor de vrijwillige vuurwerkvrije zones.

**vanaf hier
is het verboden
vuurwerk
af te steken**
(art. 2.73 lid 1 APV)

**Het is hier verboden
vuurwerk af te steken**

Zwolle

Meer weten? Kijk op www.zwolle.nl/vuurwerkvrij

2. Samenvatting vuurwerkonderzoek 2019/2020

In het kader van de vuurwerkpilots is een aantal vragen uitgezet in het Zwolse burgerpanel met als doel de ervaring van burgers tijdens de jaarwisseling te peilen. De volledige rapportage is als bijlage toegevoegd (bijlage 2: Rapport Vuurwerkonderzoek).

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode 2 t/m 12 januari 2020. Gezien de aard van het onderzoek is er een a-select deel van het burgerpanel uitgenodigd voor deelname aan het onderzoek. Van de 2.000 panelleden die zijn uitgenodigd hebben 1.047 respondenten meegedaan aan het onderzoek.

Een groot deel van de inwoners (68%) die hebben deelgenomen aan het onderzoek geeft aan dat zij zelf, een eventuele partner en/of kind(eren) geen vuurwerk hebben afgestoken tijdens de jaarwisseling.

Redenen voor het (niet) afsteken van vuurwerk

De inwoners hebben aangegeven wat voor hen de

belangrijkste redenen zijn (geweest) voor het al dan niet afsteken van vuurwerk.

De belangrijkste redenen voor het gebruik van vuurwerk zijn dat het mooi is om naar te kijken (63%) en dat het traditie is (60%).

Bij een andere reden, namelijk, werd vooral gezegd dat men vuurwerk afsteekt vanwege de wens van de kinderen in het gezin.

De belangrijkste redenen voor het **niet** afsteken van vuurwerk zijn, dat het niet goed is voor het milieu (65%), het niet prettig is voor huisdieren (50%) en dat het te gevaarlijk is (geworden) (48%).

Bij een andere reden, namelijk, werden onder andere geldverspilling, angst en vervuiling aangegeven als belangrijke redenen.

Beschermingsmaatregelen

Van alle inwoners die zelf vuurwerk hebben afgestoken, of waarvan een partner en/of kind(eren) vuurwerk hebben afgestoken, geeft een overgrote meerderheid aan dat er beschermingsmaatregelen zijn getroffen (95%). De belangrijkste maatregelen die worden genoemd zijn afstand houden (77%), een veiligheidsbril opzetten (66%) en een vuurwerklont gebruiken (63%). Bij deze vraag waren er meerdere antwoorden mogelijk.

Overlast van vuurwerk

Ruim de helft (52%) van de inwoners geeft aan overlast te hebben ervaren van vuurwerk tijdens de afgelopen jaarwisseling. Van deze groep geeft een overweldigende meerderheid (94%) aan deze overlast vooral ervaren te hebben vóór 18.00 uur op 31 december. Dit is een moment waarop het afsteken van vuurwerk verboden is. In de periode dat er daadwerkelijk vuurwerk afgestoken mocht worden, heeft 42% van de inwoners nog overlast ervaren. Na deze periode (vanaf 1 januari, 2.00 uur 's nachts) geeft ruim de helft aan nog hinder ondervonden te hebben van het vuurwerk. Van alle inwoners die

overlast hebben ervaren, heeft 96% overlast ervaren in de periode dat het afsteken van vuurwerk verboden is.

Van de groep inwoners die overlast heeft ervaren, heeft een meerderheid van de inwoners overlast ervaren door de harde knallen van het vuurwerk (89%), gevolgd door vuurwerkafval dat niet is opgeruimd (55%) en stank- en/of rookoverlast (53%).

Opruimen van vuurwerk

Van de inwoners geeft iets meer dan de helft (57%) aan dat zij geen vuurwerkresten hebben opgeruimd. Deze groep inwoners heeft zelf ook bijna geen vuurwerk afgestoken (slechts 2%). Van de inwoners die hebben opgeruimd, geeft ongeveer een kwart (26%) aan dat ze de eigen vuurwerkresten hebben opgeruimd. Ongeveer een kwart (24%) van de inwoners geeft aan in de straat resten opgeruimd te hebben. Een kleine groep (ca. 2%) geeft aan dat ze geparticipeerd hebben in een veeg- of opruimactie.

Vuurwerkvrije zones

Tijdens het onderzoek is aan de inwoners gevraagd welke locaties volgens hen aangewezen zouden mogen worden als vuurwerkvrije zone. Hierbij kon de respondent meerdere antwoorden kiezen.

Een vuurwerkvrije zone in de buurt van dieren (kinderboerderij, dierenasiel) wordt veel genoemd (80%). Ook voor bijna alle andere soorten locaties (bijvoorbeeld natuurgebieden, woonzorgcentra en parken) is meer dan de helft van inwoners een voorstander van een vuurwerkvrije zone. Alleen de binnenstad (44%) en mijn buurt (38%) zijn hier de uitzondering. Daar is geen meerderheid voorstander van een vuurwerkvrije zone. De optie Geen, ik wil geen vuurwerkvrije zone in de gemeente Zwolle, werd slechts in 2% van de gevallen gekozen.

Van de inwoners die de optie anders, namelijk hebben ingevuld geeft een groot deel aan (117 inwoners) een voorstander te zijn van de gehele gemeente Zwolle als vuurwerkvrije zone.

Overige opmerkingen

Als afsluiter mochten inwoners nog een opmerking achterlaten met betrekking tot de jaarwisseling. Ruim 700 inwoners hebben een opmerking achtergelaten. Wat hierin opvalt, is dat het sentiment in de opmerkingen vrij negatief is. Het woord verbod (in verschillende vormen) valt ruim 300 keer. Daarnaast is men negatief over de huidige vorm van controle, handhaving en toezicht. Verder suggereert men (ruim 100 keer) als oplossing een centrale vuurwerkshow. In de open antwoorden zien we ook voorstanders van het behouden van de 'traditie' om vuurwerk af te kunnen blijven steken.

